

Edukacja dla zrównoważonego rozwoju w środowisku lokalnym

– omówienie wyników konkursu na projekt edukacyjny

„Zrównoważony rozwój powinien być procesem dynamicznym, który pozwala ludziom wykorzystać ich potencjalne możliwości dla polepszenia jakości życia, chroniąc i zachowując przy tym naturalne ekosystemy Ziemi dla przyszłych pokoleń.”

Forum for the Future, info-
terra@cedar.at

Żyjemy w czasach, gdy nasza Planeta narażona jest na różnorodne problemy środowiskowe o charakterze globalnym. Warto wymienić najważniejsze z nich: kwaśne deszcze, zanieczyszczenia powietrza, wody i gleby, efekt cieplarniany, niebezpieczne odpady, dziura ozonowa, smog, wyczerpywanie się źródeł energii, wycinanie lasów tropikalnych, hałas środowiskowy, przeludnienie, zagrożenia wynikające z obecności pól elektromagnetycznych. Problemy te można i należy rozwiązywać w różny sposób, ale najtańszym i najbardziej efektywnym sposobem ochrony i zachowania środowiska jest edukacja.

Tak więc, edukacja o środowisku, w środowisku i dla zrównoważonego rozwoju środowiska jest pilną potrzebą naszych czasów. Mając to na uwadze na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 roku ogłoszono globalny program działań na rzecz środowiska i rozwoju, czyli tzw. Agendę 21. Program ten wskazuje, w jaki sposób można równoważyć rozwój gospodarczy i społeczny z poszanowaniem środowiska.

Kluczową rolę w procesie wdrażania Agendy 21 mają do odegrania środowiska lokalne, zgodnie z zasadą „Myśl globalnie, działaj lokalnie”. Kierując się tą zasadą Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych przy współpracy z Pracownią Dydaktyki Fizyki Instytutu Fizyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i pod patronatem Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu (Departament Kształcenia i Doskonalenia Nauczycieli) opracowało warunki i zorganizowało konkurs dla nauczycieli na projekt edukacyjny *Edukacja dla zrównoważonego rozwoju w środowisku lokalnym*.

Celem tego konkursu było podniesienie świadomości nauczycieli przedmiotów przyrodniczych w zakresie wzajemnych relacji między człowiekiem a środowiskiem lokalnym, dla realizacji podstawowej idei zrównoważonego rozwoju.

Uczestnicy

Konkurs adresowany był do nauczycieli przedmiotów przyrodniczych szkół podstawowych i ponadpodstawowych (gimnazjów i liceów). Prace konkursowe oceniane były dla trzech kategorii wiekowych uczniów:

- szkoła podstawowa (10 – 12 lat),
- gimnazjum (13 – 16 lat),
- liceum, technikum (17 – 19 lat).

Warunki/dokumentacja

Praca konkursowa powinna zawierać następujące informacje dotyczące planowania, realizacji i ewaluacji projektu:

1. Autor (autorzy) projektu.
2. Temat i cele (ogólne i operacyjne) projektu.
3. Adresaci (odbiorcy) projektu.
4. Uzasadnienie doboru treści projektu w powiązaniu z odpowiednią podstawą programową.
5. Opis przebiegu projektu:
 - miejsce realizacji i ramy czasowe,
 - harmonogram i wykaz indywidualnych działań uczniowskich (współpraca w grupach, zadania do wykonania, czas na realizację, materiały dydaktyczne, wzory kart pracy dla uczniów do wykorzystania w trakcie gromadzenia i rejestracji danych podczas realizacji poszczególnych zadań przez grupy itp.),
 - organizacja konsultacji z nauczycielem/nauczycielami, stopień ingerencji nauczyciela w realizację projektu,
 - raport oraz inne efekty końcowe projektu (wymagania stawiane uczniom dokumentującym projekt), wnioski,
 - prezentacja projektu (sposób prezentacji, miejsce, pomoce, czas itp.).
6. Opracowany system oceniania projektu (co i jak podlega ocenianiu, wzory arkuszy ewaluacyjnych poszczególnych etapów/zadań itp.).

Wymagania

- opracowanie autorskie (indywidualne lub zespołowe),
- interdyscyplinarny charakter,
- zakres treściowy zgodny z podstawą programową kształcenia ogólnego,
- zastosowanie podczas zajęć lekcyjnych lub pozalekcyjnych,
- uniwersalność zastosowania na danym etapie edukacyjnym,
- oryginalność pomysłu, koncepcji lub technik wykorzystanych w projekcie,
- praktyczność wykorzystania projektu w środowisku lokalnym,
- w przypadku projektu już zastosowanego w praktyce wymagane były wnioski z jego ewaluacji.

Ewaluacja i ocena projektów

Do oceny projektów powołano Jury Konkursu, w skład którego weszli doświadczeni w kształceniu nauczyciele akademicy, doradcy metodyczny oraz nauczyciele biologii, chemii, fizyki, ochrony środowiska i geografii o dużym doświadczeniu zawodowym. Kierując się wymaganiami konkursowymi Jury opracowało kryteria ewaluacji i oceny projektów. Tak więc, oceniano stopień zgodności projektu z wymaganiami, wartość merytoryczną i metodyczną, oryginalność (nowość), zaangażowanie nauczycieli i uczniów oraz jakość przesłanego raportu. Procedura ewaluacyjna wymagała oceny 24 cech projektów, za które można było w sumie uzyskać maksymalnie 100 punktów.

Wyniki konkursu

Na Konkurs wpłynęło 46 projektów z całego kraju, z czego 6 projektów pochodziło ze szkół ponadgimnazjalnych, 7 ze szkół gimnazjalnych, a 33 ze szkół podstawowych. Większość projektów charakteryzowała się wysokim poziomem merytorycznym, metodycznym oraz oryginalnością pomysłu, realizacji i prezentacji. Laureatami tego Konkursu w poszczególnych kategoriach wiekowych zostali:

▪ w kategorii szkół ponadgimnazjalnych

- I miejsce za projekt pt.: *W pogoni za cywilizacją - w harmonii z przyrodą* zdobyła Katarzyna Felon (XII LO Gdynia).

Pani Katarzyna Felon odbiera nagrodę z rąk dr Ewy Arciszewskiej, reprezentującej Departament Kształcenia i Doskonalenia Nauczycieli MENiS

- wyróżnienia otrzymali:
 - Maria Zawrotniak (Zespół Szkół Gastronomicznych we Wrocławiu) za projekt *Ikebana - Ekologia – Sztuka*,
 - Janina Nóżka, Sylwia Chodor (Zespół Szkół Samochodowych w Głogowie) za projekt *Autorecyklng*.
- w kategorii szkół gimnazjalnych
- I miejsce za projekt pt.: *A-21 na seRIO + 10 (Agenda 21 - szkolna egida RIO + 10)* uzyskali Iwona Tarnawa-Januszek i Andrzej Januszek (Gimnazjum nr 10 w Zielonej Górze).
- II miejsce zajął Marian Rutkowski (Publiczne Gimnazjum w Zbójnie) za projekt *Tu będzie las*.

- wyróżnienie otrzymali Dorota Kolanko, Dariusz Dolinkiewicz, Mirek Marek, Sławomir Wąchała, Monika Podruczna, Paweł Sidorowicz (Gimnazjum w Otmuchowie) za projekt *Czysta Odra - szkolny monitoring środowiska*.
 - **w kategorii szkół podstawowych**
- I miejsce zajęli: Sabina Knopik, Henryk Mielcarz (SP 1 Strzelce Opolskie) za projekt pt.: *Edukacja Ekologiczna PLUS*,
- II miejsce: Maria Stachowicz-Polak (SP 18 Rybnik – Boguszowice) za projekt *Quo Vadis ... Ziemi*,
- III miejsce: Anna Neneman-Koprowska (SP w Golinie), Halina Maciaszek (SP w Kleczewie), Barbara Przybylska (SP w Józwinie) za projekt *Ekorozwój szansą dla Ziemi, człowieka i przyrody*.
- wyróżnienia otrzymali:
 - Krystyna Zawadzka (SP 1 w Lubinie) *Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi*,
 - Alina Głowacka (SP 15 Konin) *Wśród traw powodzi, czyli jak zachować bioróżnorodność podmokłych łąk*,
 - Urszula Pązik (SP Wójcin) *Ocena zagrożenia środowiska przyrodniczego we wsi Wójcin*,
 - Agnieszka Górską (Zespół Szkół Samorządowych im. 1 Pułku Ułanów Krehowieckich w Augustowie) *Rady na odpady*,
 - Grażyna Twierkowska, Renata Pisuk (Gmina w Debrznie) *Młodzieżowe Patrole Przyrody*,
 - Ludmiła Matusiak (SP 2 w Nowem) *Opakowania to też śmieci*,
 - Mirosława Kwas, Krystyna Fabisiak, Barbara Wojtczak (SP w Kucharach) *Życie w czystym pięknym świecie*,
 - Katarzyna Michalak (Zespół Szkolno-Przedszkolny 2 w Grodzisku Mazowieckim) *Edukacja dla zrównoważonego rozwoju w środowisku lokalnym*.

Podziękowania

Organizatorzy Konkursu wyrażają serdeczne podziękowania wszystkim Sponsorom Konkursu za ufundowanie nagród i honorariów autorskich, dzięki czemu wyniki Konkursu mogły być upowszechnione w postaci odpowiednich publikacji. Sponsorami Konkursu byli: Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, Firma ATMOTERM S.A. z Opola, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe.

Józefina Turło¹

¹ Pracownia Dydaktyki Fizyki, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.